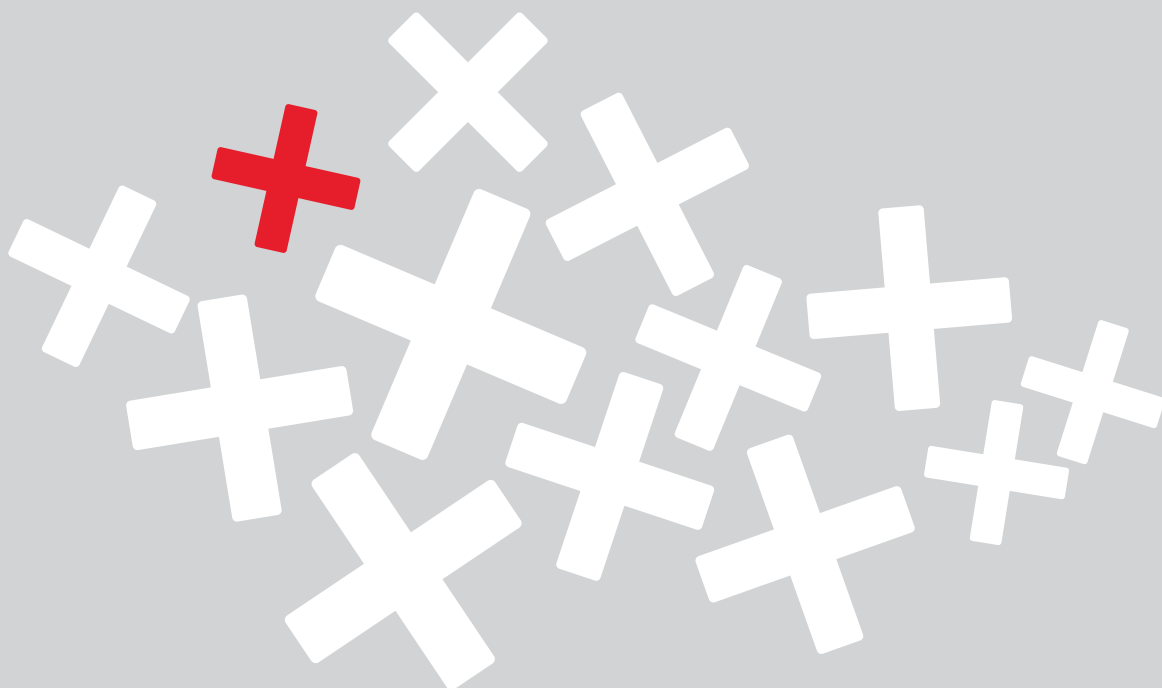

Hodnocení transparentnosti krajů
– krajské volby 2016

Doporučení pro
Ústecký kraj

Hodnocení krajů cz

Kraje od svého vzniku převzaly řadu veřejnosprávních agend a v současné době jsou významnými orgány pro zajišťování důležitých veřejných služeb. Pokud chtějí politici dobře a odpovědně řídit své kraje a spravovat krajský majetek, měli by do rozhodování a kontroly zapojit více také občany.

Právě k tomu slouží sada našich doporučení, která umožňuje občanům jednodušeji kontrolovat činnost jejich politiků. Jedině tak lze zvýšit důvěru občanů ve správu věcí veřejných a předcházet různým selháním, jichž jsme bohužel mnohdy svědky.

**Nejlepší kontrola je ta veřejná!
Vyplatí se občanům i čestným politikům.**

Před krajskými volbami realizovalo **Oživení** projekt **Hodnocení transparentnosti krajů – krajské volby 2016**. Cílem projektu bylo objektivně porovnat fungování krajů v České republice v rámci deseti kategorií zaměřených na transparentnost krajských samospráv.

Výsledky hodnocení Ústeckého kraje byly publikovány na www.hodnocenikraju.cz.

Cílem tohoto dokumentu je formulace doporučení vyplývajících z našich zjištění, která jsou adresována zejména nově zvoleným krajským zastupitelům a novým vedením krajů.

Kontakt pro případné dotazy:

oziveni@oziveni.cz | +420 257 531 983 | +420 608 732 091.

Koordinátor projektu:

Karel Gargulák | karel.gargulak@oziveni.cz | +420 737 586 923.

Projekt Hodnocení krajů - krajské volby 2016 vznikl za finanční podpory Nadace Open Society Fund Praha, Velvyslanectví USA v České republice a Ministerstva vnitra ČR.

Přístup k informacím

—» Doporučení 1

Na oficiální webové stránce kraje kompletně doplnit informace o kraji jakožto povinném subjektu, v předepsané struktuře a obsahu dle vyhlášky č. 442/2006 Sb.

Proč? V rámci provedeného hodnocení byly zjištěny dílčí nedostatky ve formě absence některých povinně zveřejňovaných údajů. Např. schází seznam zřízovaných nebo řízených rozpočtových, příspěvkových a jiných organizací, které jsou povinným subjektem zřízeny nebo jsou jakkoli pravidelně navázány na rozpočet povinného subjektu.

—» Doporučení 2

Rozšířit elektronickou úřední desku kraje o archiv sejmutých dokumentů.

Proč? Jedná se o zásadní nástroj veřejné kontroly činnosti kraje např. v oblasti nakládání s nemovitým majetkem. Dílčí inspirací kraji může být elektronická úřední deska *Libereckého kraje*.

—» Doporučení 3

Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje vzor žádosti o poskytnutí informací.

Proč? Tento krok usnadní občanům možnost veřejné kontroly. Publikace vzoru žádosti o informace podle zákona č. 106/1999 Sb. je standardem u většiny hodnocených krajů. Za všechny např. praxe v *Královéhradeckém kraji*.

—» Doporučení 4

Aktivně realizovat a propagovat publikaci tzv. otevřených dat v co možná největším množství datových sad na platformě Národního katalogu otevřených dat.

Proč? Aktivní zveřejňování širokého množství dat na základě uznávaných standardů publikace není pouze nástrojem efektivní veřejné kontroly (např. data o rozpočtu kraje), ale i nástrojem inovací a podpory podnikatelského prostředí v kraji. Inspirací může být *Moravskoslezský kraj*.

Veřejné zakázky

—» Doporučení 1

Rozšířit platnost interních pravidel pro zadávání všech veřejných zakázek obdobně také pro obchodní společnosti s majetkovou účastí kraje.

Proč? Rozšíření pravidel pro obchodní společnosti v majetku kraje zajistí vyšší transparentnost, odpovědnost a hospodárnost výdajů těchto společností v oblasti veřejných zakázek. Těchto cílů však nelze dosáhnout pouhou aplikací zákona o zadávání veřejných zakázek, ale také implementací souborů pravidel, které vymezují interní rozhodovací procesy o plánování, realizaci a kontrole výdajů s důrazem na transparentní procesy rozhodování, osobní odpovědnost za zadávací úkony u zakázek malého rozsahu obdobně, jako je tomu u běžných veřejných institucí. Interní regulace procesu zadávání a realizace veřejných zakázek obchodních společností ve vlastnictví kraje je o to důležitější vzhledem ke strategickým službám, které zajišťují (doprava, zdravotnictví, sociální služby atp.). Kvalita a cena služeb je do značné

míry dána kvalitou zadání a řízení zakázky, proto by mělo být primárním zájmem krajské samosprávy mít pod kontrolou tyto zakázky formou závazných procedur s cílem zvýšit transparentnost a hospodárnost veřejných zakázek.

—» Doporučení 2

Vymezit v interních pravidlech pro zadávání všech veřejných zakázek jasnou osobní odpovědnost za proces zadání zakázky a výběr dodavatele.

Proč? Vymezení jasné osobní odpovědnosti, tj. určení konkrétní fyzické osoby s prověřenou osobní integritou, odpovědnou za daný veřejný nákup, je zárukou dodržování a vymáhání stanovených standardů (viz Doporučení 4.) a rozhodovacích postupů tak, aby bylo předcházeno podvodům a korupci v alokaci veřejných výdajů. Určená osoba by měla být značně motivována k řádnému průběhu nákupu, jelikož v případě svého selhání by nesla přiměřené sankce (např. propuštění, náhrada škody, trestní stíhání).

—» Doporučení 3

Zveřejnit interní pravidla pro zadávání všech veřejných zakázek na oficiální webové stránce kraje.

Proč? Zveřejnění pravidel poskytne občanům ČR a především dodavatelům možnost kontroly dodržování pravidel i zákonných postupů v rámci realizace veřejných zakázek vyššími územními samosprávnými celky. Pravidla jsou poměrně standardně zveřejňována téměř všemi kraji v ČR.

—» Doporučení 4

Implementovat základní standardy zvyšující hospodárnost, účelnost a efektivitu veřejných nákupů kraje.

Proč? Celá řada zákonů stanovuje pro kraje povinnosti hospodárně a odpovědně nakládat s veřejným majetkem, avšak nestanovují ani nemohou stanovit, jaký postup je v praxi hospodárný a jak hospodárnosti dosáhnout. To je také důvodem častých politických a odborných polemik o soutěžení na nejnižší cenu. Žádoucím nástrojem může být sada standardů, které blíže definují rámec hospodárného, efektivního a účelného nakládání s veřejnými prostředky (tedy implementaci principů 3E) v plánování nákupů, jejich řízení, výběru dodavatele, realizaci a kontroly. Takové standardy by měly být primárně aplikovány u nejvíce rizikových a objemných skupin veřejných nákupů a projektů (např. IT projekty, výstavba klíčové infrastruktury). Standardy by měly úředníkům poskytnout návod, jak dosáhnout žádoucí hodnoty za peníze při plánování a schvalování výdajů (postupy pro posouzení výdajů, stanovení smart cílů a měřitelných kritérií), při výběru nejvýhodnější nabídky (postupy pro nastavení kvalifikačních a soutěžních podmínek vzhledem ke stanoveným cílům), při realizaci a kontrole práce dodavatele (smluvní standardy pro určité skupiny dodávek, služeb a prací, standardy projektového řízení). Díky standardům může lépe probíhat veřejná kontrola výdajů a při dobře prováděné kontrole lze eliminovat opakované selhání (např. opakující se nevhodné smlouvy, prodlužování termínů plnění a prodražování projektů).

Pro zájemce o problematiku *doporučujeme publikaci Oživení z roku 2012* (.pdf).

—» Doporučení 5

Snížit předpokládanou výši hodnoty, od které kraj soutěží své veřejné zakázky.

Proč? Ve srovnání s dalšími kraji je základní hodnota zakázek, které podléhají jisté formě soutěže, poměrně vysoká. Kraje, které v dané kategorii veřejných zakázek dosahují nejlepších výsledků, soutěží své zakázky již např. od 100 000 Kč. Tato praxe je např. v *Jihočeském* (.pdf) a *Pardubickém kraji* (.pdf).

—» Souhrn doporučení organizace EconLab z.s. při Institutu ekonomických studií FSV UK vztažený k oblasti realizace veřejných zakázek.

Dle hodnocení zadavatelů **zIndex** byl **Ústecký kraj z pohledu zadávání zakázek v režimu zákona mezi lépe fungujícími**. Prostor ke zlepšení je zejména v rušení menšího množství zakázek (kraj jich zrušil v minulém období 29 %), ke kterému je vhodná zejména lepší komunikace s potenciálními uchazeči.

Zvýšená pozornost by však měla být věnována **podřízeným organizacím kraje. Krajská zdravotní, a.s. obsadila v obdobném žebříčku poslední místo**, a to díky častým pochybením dle ÚOHS, extrémně nízké konkurenci o zakázky a nadužívání JŘBU. Zde je nutno výrazně zlepšit přípravu zakázek, tedy zejména kvalitu dokumentace, průzkumy trhu atd.

Hospodaření s majetkem a smlouvy

—» Doporučení 1

Uveřejňovat na oficiální webové stránce kraje i záměry na prodej a pronájem movitého majetku pod zvláštním odkazem (popř. umístit spec. filtr na elektronické úřední desce apod.).

Proč? Praxe otvírá cestu k transparentnímu nakládání se zbytným movitým majetkem kraje a zvyšuje možnost veřejné kontroly. Příkladem budiž např. *Moravskoslezský kraj*.

—» Doporučení 2

Zveřejnit interní pravidla pro hospodaření s movitým a nemovitým majetkem na oficiální webové stránce kraje.

Proč? Zveřejnění pravidel poskytne vhléd do standardů nakládání s majetkem vyššího územního samosprávného celku, přičemž umožní širší veřejnou kontrolu způsobů, jakými kraj s majetkem nakládá. Svá pravidla pro hospodaření s movitým a nemovitým majetkem zveřejňuje např. *Jihočeský kraj*.

—» Doporučení 3

Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje dostupný přehledný a ucelený seznam nemovitého majetku kraje (databáze) s uvedením jeho současného využití, který bude zahrnovat údaje o popisu, lokalizaci, využití, příp. i ceně nemovitosti.

Proč? Přehled nemovitého majetku ve vlastnictví kraje, včetně dílčích údajů o popisu, lokalizaci, využití, příp. i ceně nemovitosti, je klíčovým nástrojem efektivní správy majetku kraje, který poskytne občanům úplnou kontrolu nad tím, jak kraj se svým majetkem hospodaří, v jakém je stavu, popř. umožní navrhovat jeho další využití atd. Inspirací je tato činnost prováděná *Karlovarským krajem*.

—» Doporučení 4

Publikovat smlouvy v souladu se zákonem č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv).

Proč? Zákonná povinnost publikovat smlouvy pro samotný kraj, jím zřízené příspěvkové organizace i obchodní společnosti s majetkovou účastí kraje a další veřejné instituce by měla být v souladu s **metodikou a dalšími doporučeními Ministerstva vnitra ČR**. Na časté chyby v publikaci však již upozorňuje i odborná veřejnost a neziskové organizace, proto je nutné reflektovat i jejich připomínky (např. [zde v článku](#)).

—» Doporučení 1

Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje kompletní seznam obchodních společností s majetkovou účastí kraje včetně výše majetkového podílu.

Proč? Přehledný seznam obchodních společností s majetkovou účastí kraje včetně uvedení výše majetkového podílu umožní občanům získat úplný přehled o vztahu jejich kraje k dalším právnickým osobám, které kraj zřídil pro splnění závazků poskytování dílčí škály veřejných služeb. To poslouží k dalším možnostem veřejné kontroly (hodnocení, výkon, personální obsazení, odměňování, zveřejňování povinných informací dle zákona atd.).

—» Doporučení 2

Vytvořit, přijmout a publikovat závazná pravidla pro nominace zástupců kraje do orgánů obchodních společností s majetkovou účastí kraje.

—» Doporučení 3

Vytvořit, přijmout a publikovat závazná pravidla pro odměňování osob pověřených krajem k výkonu činností v orgánech obchodních společností s majetkovou účastí kraje.

Proč? Vytvoření závazných pravidel nominací a odměňování zástupců kraje do orgánů obchodních společností s majetkovou účastí kraje zabrání klientelistické personální politice a podpoří profesionalitu a odbornost v řízení a kontrole těchto společností. Závazná pravidla by měla stanovovat kvalifikační a další osobnostní předpoklady uchazečů o předmětné pozice, jakožto i základní parametry jejich finančního ohodnocení a způsoby kontroly jejich činnosti ze strany krajského zastupitelstva.

—» Doporučení 4

Přijmout závaznost praxe schvalování změn stanov obchodních společností 100% vlastněných krajem pouze zastupitelstvem kraje.

Proč? Cílem opatření je zamezit výkladovým pochybnostem a omezení pravomoci zastupitelstva kraje kontrolovat fungování a nastavení obchodních společností ovládaných krajem. Často totiž dochází k tomu, že změnu stanov činí pouze rada kraje. Stanovy jsou však dokument zásadního významu, který dává obchodní společnosti základní rámec jejich řízení a kontroly. Zavádějícím výkladem zákona některých samospráv dochází k obcházení pravomocí zastupitelstva, které de facto nerozhoduje o dalším strategickém směřování krajských firem. Je tedy žádoucí, aby změnu stanov schvalovalo vždy zastupitelstvo kraje jako vrcholný orgán samosprávy. Krajské společnosti operují s majetkem v řádu miliard, proto je jejich otevřená demokratická kontrola ze strany zastupitelů naprosto zásadní. S tímto názorem se ztotožňuje i Ministerstvo vnitra, které již na vadný postup hlavního města Prahy podalo správní žalobu.

—» Doporučení 5

Zakotvit ve společenských smlouvách (stanovách a dalších zakládacích dokumentech) obchodních společností ovládaných krajem vyloučení možnosti zakládat dceřiné společnosti či kupovat jiné společnosti.

Proč? Cílem tohoto opatření je zamezit „řetězení“ krajských firem na dceřiné firmy, které jsou již mimo kontrolu krajského zastupitelstva. Krajské obchodní společnosti vznikají z vůle zastupitelstva kraje jako vrcholného orgánu vlastníka společnosti. Pokud však stanovy těchto firem umožňují z rozhodnutí valné hromady založit dceřinou firmu nebo takovou společnost koupit dostávají se tyto nové obchodní subjekty, ve smyslu zákona o krajích, zcela mimo kontrolu zastupitelstva (zejména nemožnost požadovat informace o fungování a hospodaření).

—» Doporučení 6

Vytvořit, přijmout a publikovat jasnou vlastnickou politiku pro krajem ovládané obchodní společnosti ve formě strategických dokumentů k řízení a rozvoji jednotlivých obchodních společností a stanovení výkonnostních indikátorů hospodaření.

Proč? Doporučení cílí na efektivnější kontrolu hospodaření krajských firem, která je založena na existenci jasné vlastnické politiky pro krajem ovládané obchodní společnosti v podobě strategií a koncepcí. Ty by specifikovaly obchodní cíle společnosti i nástroje k jejich dosažení ve střednědobém a dlouhodobém horizontu včetně konkrétních indikátorů. Takové dokumenty tvoří základní hodnotící rámec pro kontrolu managementu krajských firem ze strany zastupitelstva i široké veřejnosti.

Kraje by se mohly inspirovat např. doporučeními materiálů OECD r. 2015. Zmínit lze například pravidlo oddělení orgánů vykonávajících řízení a kontrolu krajské společnosti (pověřšinou rada kraje) a orgánu, který má vliv na odměny obchodního vedení společnosti. V praxi by tak například management společnosti musel alespoň jednou ročně předstoupit před zastupitelstvo s hospodářskými výsledky a obhájit je před jejich případnými dotazy. Absolvování tohoto reportu by přitom bylo podmínkou pro vyplacení části odměn managementu firmy, což by mělo podtrhnout jeho důležitost.

Opatření by měla směřovat k nastavení prvků corporate governance. To ostatně považuje za stěžejní i navrhovaná Strategie vlastnické politiky státu pro státem vlastněné podniky.

Rozpočet

—» Doporučení 1

Zveřejnit aktualizovaný rozpočtový výhled kraje, který bude opatřen komplexním (nikoliv pouze stručným) komentářem popisujícím kromě plánovaných příjmů a výdajů rozpočtu i dlouhodobé závazky kraje.

Proč? Rozpočtový výhled územního samosprávného celku je dobrým nástrojem pro plánování potřeb a možností finančního zabezpečení rozpočtu krajských samospráv. Dává také obecnou informaci o dlouhodobých finančních závazcích územních samospráv, která je vždy zásadním ukazatelem ekonomických možností kraje. K těmto informacím by občané kraje měli mít snadný přístup. Online publikace komentovaného rozpočtového výhledu v parametrech výše nastíněného doporučení je běžnou praxí téměř ve všech krajích v ČR.

—» Doporučení 2

Umístit na úvodní stránku oficiální webové prezentace kraje zvláštní odkaz pro přístup k aktuálnímu rozpočtu kraje (aktuální rok).

Proč? Dostupné a aktuální informace o rozpočtu kraje jsou základním požadavkem veřejné kontroly hospodaření vyššího územního samosprávného celku. Dobrá praxe např. v *Olomouckém kraji*.

—» Doporučení 3

Minimálně každého čtvrt roku zveřejňovat přehled všech schválených rozpočtových opatření na oficiální webové stránce kraje.

Proč? Opatření umožní občanům sledovat konkrétní změny v rozpočtovém plánování kraje a dává jim možnost další kontroly adekvátnosti přijatých změn.

—» Doporučení 4

Zveřejnit rozpočet kraje v tzv. rozklikávací podobě až do úrovně konkrétních příjmů, výdajů v rámci kapitol rozpočtu.

Proč? Přehledný klikací rozpočet, v co možná nejdetailejší podobě, s možností zobrazení dílčích položek rozpočtu a dalším napojením na smlouvy, účetní doklady, transparentní účty atd., je jednoduchým a účinným nástrojem veřejné kontroly správy veřejných prostředků a zároveň zvyšuje důvěru ve fungování kraje. Příkladem dobré praxe je např. *Kraj Vysočina*. Za jeden z nejlepších však lze považovat rozpočet Nového Města na Moravě.

Dotace

—» Doporučení 1

Zveřejňovat dotační kalendář krajských dotací na každý fiskální rok.

Proč? Jasný plán vypisování, přijímání a vyhodnocování dotačních programů a dílčích výzev dává žadatelům jistotu a čas na přípravu kvalitních projektů. Dobrá praxe je k nalezení např. v *Libereckém kraji*.

—» Doporučení 2

Zveřejňovat smlouvy o poskytnutí dotace pod zákonem povinnou hranicí 50 000 Kč na oficiální webové stránce kraje.

Proč? Tato praxe zvýší transparentnost a otevřenost v oblasti „malých dotací“, o kterých rozhoduje rada kraje. Příklad dobré praxe např. v *Kraji Vysočina*.

—» Doporučení 3

Zveřejňovat na webových stránkách kraje výsledky dotačních řízení, které budou doprovázeny zdůvodněním podpory/zamítnutí žádostí o dotaci (např. zápisy z jednání hodnotících orgánů, protokoly o hodnocení, stručné textové zdůvodnění, bodové hodnocení dle kritérií).

Proč? Publikace úspěšných i neúspěšných žadatelů s relevantním zdůvodněním podpory či naopak odmítnutí žádosti je zásadním požadavkem transparentnosti systému přidělování dotací v rámci krajské samosprávy. Dává jistotu i zpětnou vazbu žadatelům, kteří v případě neúspěchu mohou své budoucí žádosti upravit a odstranit specifikované nedostatky. Ne zcela dokonalým, avšak inspirativním příkladem dobré praxe je portál eDotace v *Plzeňském kraji*.

—» Doporučení 1

Vytvořit, přijmout a publikovat etický kodex pro zastupitele kraje, který bude obsahovat:

1. pravidla pro přijímání darů;
2. rozšíření okruhu veřejných funkcionářů zavázaných k odevzdání majetkových přiznání také na neuvolněné zastupitele;
3. povinnost pro neuvolněné zastupitele nominované do orgánů organizací s majetkovou účastí kraje a státu informovat o výši odměn a požitků získaných v souvislosti s jejich členstvím v těchto orgánech;
4. zřízení zvláštního orgánu pro řešení porušování etického kodexu;
5. nastavení sankčních mechanismů pro případy porušení kodexu.

Proč? Etický kodex vymezuje nad rámec zákona etické standardy jednání a chování volených zástupců, které jsou žádoucí pro naplňování principů demokratické místní správy a prosazování veřejného zájmu. Kodex zvyšuje transparentnost činnosti volených zástupců a zvyšuje důvěru občanů v systém zastupitelské demokracie. Inspirací, nikoliv však zcela naplňující výše nastíněné požadavky, může být praxe zastupitelů v *Plzeňském kraji*.

—» Doporučení 2

Publikovat etický kodex zaměstnanců úřadu krajské samosprávy na webových stránkách kraje.

Proč? Umožní občanům seznámit se a popř. také vymáhat standardy žádoucího chování úředníků a zaměstnanců vyššího územně samosprávného celku. Příkladem budiž *Jihočeský kraj*.

—» Doporučení 3

Vytvořit, přijmout a publikovat etický kodex pro zaměstnance příspěvkových organizací kraje.

Proč? Zaměstnanci veřejného sektoru a konkrétně příspěvkových organizací se podílejí zásadním způsobem na poskytování společensky významných veřejných služeb. Při výkonu své práce musí dodržovat a ctít základní etické hodnoty, např. kvalitu a efektivnost, neovlivnitelnost, neúplatnost, poctivost atd. Jedním z nástrojů vymahatelnosti etických standardů je i etický kodex zaměstnanců příspěvkových organizací.

—» Doporučení 4

Vytvořit samostatný mechanismus prevence protiprávních jednání (nezávislý kanál s možností oznámit protiprávní jednání) pro zaměstnance krajské samosprávy, který bude obsahovat následující základní parametry:

1. možnost podat anonymní oznámení;
2. možnost podat oznámení o protiprávním jednání jinému orgánu či osobě nežli je přímo nadřízený zaměstnanec (uvnitř nebo vně úřadu);
3. mechanismus prošetření oznámených jednání a poskytnutí zpětné vazby oznamovateli;
4. ochranu zaměstnancům oznamujícím protiprávní jednání (např. pozastavení personálních změn do doby vyšetření jednání apod.).

Proč? Zřízení „specializovaného orgánu pro boj proti korupci, který bude evidovat, projednávat a vypořádávat relevantní podněty“ získané interně i externě (viz níže) je součástí doporučení všem krajům v rámci projektu Metodická podpora protikorupčních aktivit krajů (.pdf). Samostatný mechanismus prevence protiprávních jednání ve výše popsaných parametrech je předpokladem pro prevenci nekalých jednání a současně pro nezávislé prošetření relevantních oznámení, přičemž je garantována ochrana samotných oznamovatelů. Částečně (bez záruk poskytnutí zvláštní ochrany pro oznamovatele nekalých jednání) je daná praxe uplatňována v *Jihomoravském* a *Olomouckém kraji*.

—» Doporučení 5

Vytvořit samostatný mechanismus prevence a odhalování protiprávních jednání (nezávislý kanál s možností oznámit protiprávní jednání) pro širokou veřejnost s následným mechanismem pro vyřízení podnětu, který umožní široké veřejnosti podat i anonymní oznámení (např. protikorupční linka, ombudsman úřadu atp.).

Proč? Samostatný mechanismus prevence protiprávních jednání ve výše popsaných parametrech (předešlím s možností sledování vyřízení podnětu) je předpokladem pro prevenci protiprávních jednání. Mělo by být zajištěno nezávislé prošetření relevantních oznámení s následnou zpětnou vazbou oznamovatelů. Z hlediska ochrany oznamovatele by měla být zajištěna možnost anonymního podání. Částečně (bez možnosti podnět dále sledovat v případě anonymního podání) je daná praxe uplatňována v *Jihomoravském* a v *Olomouckém kraji*.

—» Doporučení 6

Zveřejnit na oficiálních webových stránkách kraje pracovní řád zaměstnanců samosprávy.

Proč? Krajský úřad tímto deklaruje otevřenost ve vztahu ke svému fungování. Občané budou např. seznámeni s právy a povinnostmi zaměstnanců úřadu atd. Příkladem budiž praxe v *Karlovarském kraji* (.doc).

Transparentnost rozhodování

—» Doporučení 1

Pravidelně zveřejňovat plnění programového prohlášení rady či jiného obdobného strategického dokumentu v průběhu volebního období.

Proč? Aktualizované plnění programu představuje základní a jednoduchý nástroj pro skládání účtů občanům (voličům). Částečnou inspirací je např. *Liberecký kraj* nebo *Kraj Vysočina*.

Doporučení pro zastupitelstvo kraje

—» Doporučení 1

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat přehled docházky jednotlivých zastupitelů na zasedáních zastupitelstva v samostatném a pravidelně aktualizovaném dokumentu.

Proč? Pravidelné zveřejňování přehledu docházky jednotlivých zastupitelů na zasedáních zastupitelstva v samostatném a pravidelně aktualizovaném dokumentu umožňuje občanům kraje kontrolovat aktivitu jejich zastupitelů. To je zásadním vzkazem voličům i v kontextu problematičnosti kumulace volených funkcí, která bývá velmi často oprávněně kritizována. Inspirací budiž *Zlínský kraj*.

—» Doporučení 2

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat jmenovitá hlasování členů zastupitelstva kraje.

Proč? Jeden z nejzásadnějších požadavků ve vztahu k osobní zodpovědnosti za rozhodování klíčového orgánu kraje a možnosti veřejné kontroly jeho rozhodování. Dobrá praxe např. v *Kraji Vysočina*.

—» Doporučení 3

Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje archiv zápisů ze zasedání zastupitelstva již od počátku volebního období 2012 až 2016.

Proč? Jedná se o elementární požadavek transparentního výkonu krajské samosprávy, který umožňuje občanům kraje kontrolovat činnost a rozhodnutí jejich volených zástupců. Praxe zveřejňování úplných zápisů s dlouhodobým archivem je standardní ve většině krajů ČR. Příkladem za všechny budiž např. *Pardubický kraj*.

Doporučení pro výbory zastupitelstva kraje

—» Doporučení 1

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat oznámení o jednání výborů zastupitelstva.

Proč? Zvýší zájem o činnost a zlepšení veřejné kontroly nad významným orgánem krajské samosprávy. Příklad dobré praxe v *Olomouckém kraji*.

—» Doporučení 2

Zpřístupnit zasedání všech výborů zastupitelstva kraje široké veřejnosti.

Proč? Zvýší veřejnou kontrolu nad významným orgánem krajské samosprávy. Příklad dobré praxe v *Libereckém kraji*.

—» Doporučení 3

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat všechna usnesení výborů zastupitelstva.

Proč? Zvýší zájem o činnost alepší veřejnou kontrolu nad významným orgánem krajské samosprávy. Realizuje např. *Jihočeský kraj*.

—» Doporučení 4

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat zápisy ze zasedání výborů zastupitelstva.

Proč? Umožní občanům kraje kontrolovat činnost a vznik rozhodnutí poradního orgánu zastupitelstva kraje. Dobrá praxe v *Kraji Vysočina*.

Doporučení pro radu kraje

—» Doporučení 1

Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje životopisy členů rady kraje.

Proč? Umožní veřejnou kontrolu nad odborností a kvalifikací členů rady kraje. Dobrá praxe např. v *Olomouckém kraji*.

—» Doporučení 2

Zveřejnit na oficiální webové stránce kraje jednací řád rady.

Proč? Zvýší veřejnou kontrolu nad fungováním exekutivního orgánu kraje. Příkladem budiž *Jihomoravský kraj*.

—» Doporučení 3

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat podklady pro jednání rady kraje.

Proč? Zveřejňování podkladů pro jednání rady kraje s označením předkladatelů a zpracovatelů je jedním z dalších základních požadavků transparentního a otevřeného fungování územních samospráv ve vztahu k možnostem veřejné kontroly. Občané tím získají úplný vhled do činnosti kraje a mohou informovaně posuzovat činnost výkonného orgánu kraje. Příkladně zveřejňování materiálů na radu kraje je k dispozici např. v *Kraji Vysočina*.

—» Doporučení 4

Na oficiální webové stránce kraje zveřejňovat zápisy ze zasedání rady.

Proč? Klíčový požadavek transparentního výkonu krajské samosprávy, který umožňuje občanům kraje kontrolovat činnost a rozhodnutí vedení krajů. Praxe zveřejňování úplných zápisů s dlouhodobým archivem je standardní např. v *Libereckém kraji*.

—» Doporučení 5

Zveřejňovat na oficiální webové stránce kraje jmenovitá hlasování členů rady kraje.

Proč? Jedná se o naprosto zásadní požadavek ve vztahu k osobní zodpovědnosti za rozhodování klíčového orgánu vedení krajů. Dobrá praxe např. v *Jihomoravském kraji*.

Doporučení pro komise rady kraje

—» Doporučení 1

Na oficiální webové stránce kraje zveřejnit či zveřejňovat:

1. jednací řád komisí rady;
2. oznámení o jednání komisí rady kraje;
3. zápisy z jednání komisí rady;
4. stanoviska či usnesení komisí rady minimálně od počátku volebního období.

Proč? Opatření vede ke zvýšení transparentnosti rozhodovacího procesu rady kraje a umožňuje snadnější veřejnou kontrolu fungování poradních orgánů rady kraje, které se podstatně podílí na tvorbě veřejného rozhodnutí. Příklad dobré praxe v *Jihomoravském kraji*, *Libereckém kraji*, *Karlovarském kraji*.

Mediální politika

Doporučení pro všechna krajem provozovaná média (tištěné periodikum, rozhlas a YouTube kanál s pravidelnými příspěvky o činnosti krajské samosprávy):

—» Doporučení 1

Vyhradit si do pravomocí zastupitelstva agendu provozu krajských médií.

—» Doporučení 2

Schválit interní pravidla pro tvorbu obsahu provozovaných médií, která budou:

1. definovat statut a účel krajských médií;
2. stanovovat povinnost objektivně a vyváženě informovat o dění v kraji;
3. obsahovat pravidla pro zveřejňování názorů a sdělení zastupitelů v médiích;
4. regulovat střety zájmů členů krajské exekutivy při tvorbě obsahu (v případě hejtmana, radních, členů rady, ředitele nebo zaměstnanců krajského úřadu);
5. stanovovat proces tvorby obsahu a odpovědné osoby za obsah;
6. aplikovat kontrolní mechanismy a způsoby řešení konfliktů.

—» Doporučení 3

Zřídit dohledový orgán pro provoz všech krajských médií, který bude mít statut výboru zastupitelstva, přičemž členství v tomto výboru bude neslučitelné s funkcí hejtmana nebo radního kraje.

Takový mediální výbor by měl plnit následující úkoly:

1. obecně formulovat povahu, styl, rozsah, zaměření média v dlouhodobém horizontu;
2. ex-post kontrolovat obsah médií z hlediska dodržování zákonů i interních pravidel zejména z hlediska objektivity a vyváženosti obsahu;
3. projednávat případné spory vznikající při tvorbě obsahu (např. stížnosti zastupitelů či občanů, spory mezi redakcí a politickým vedením kraje);
4. alespoň jednou za rok předkládat zastupitelstvu zprávu o činnosti výboru.

Proč? Krajská média jsou svým charakterem médii veřejné služby, i když je zatím zákonný rámec takto plně nereflakuje. Jsou provozována pod veřejnou autoritou (krajské samosprávy) a jejich obsah je generován také z veřejných prostředků. Pokrok v zákonné regulaci nastal v případě tištěných periodik územně samosprávných celků, u kterých byla novelou tiskového zákona v r. 2013 zakotvena povinnost objektivně a vyváženě informovat o dění v samosprávě. Tímto zákonodárce de facto potvrdil, že se jedná o médium veřejné služby. Jeho účelem by mělo být poskytování objektivních a vyvážených informací, aby si občan mohl svobodně utvářet svůj názor na věc.

Z výše uvedených důvodů musí kraj přistupovat k provozu svých médií mnohem odpovědněji v intencích médií veřejné služby a měl by aplikovat obdobné systémové pojistky proti jejich zneužití, jako je tomu u běžných veřejnoprávních médií, jakými jsou Český rozhlas a Česká televize.

V opačném případě se kraj vystavuje riziku, že jím provozovaná média nebudou plnit sledovaný účel a mohou být snadno zneužita pro partikulární politické zájmy představitelů aktuální výkonné moci v kraji.

Neřešením systémového střetu zájmů při produkci obsahu a slabé demokratické kontroly provozu krajských médií může snadno docházet:

- k porušení rovnosti politické soutěže v kraji, kdy je obsah médií vyhrazen pro ryze jednostranná a nekritická sdělení o krocích aktuálního politického vedení a ostatní politické subjekty mají velmi omezený či nulový prostor prezentovat své názory;
- k cenzurním zásahům do obsahu, kdy jsou potlačovány alternativní či opoziční názory na řešení veřejných záležitostí a problémů;
- k omezení veřejné debaty o místních problémech, kdy obsahově nevyvážené médium odráží místní aktéry od účasti na veřejné debatě;
- ke skrytému financování politických kampaní, kdy je obsah médií zneužit pro permanentní politickou kampaň politických subjektů, které aktuálně ovládají kraj.

—» Doporučení 1

Přidat na oficiální webovou stránku kraje i odkazy na ZÚR sousedních krajů (i zahraničních regionů).

Proč? S ohledem na komplexnost a územní provázanost problematiky územního plánování se praxe dostupnosti informací o ZÚR a obdobných dokumentech zahraničních sousedních regionů jeví jako na nejvyšší hodnotná, přičemž rozšiřuje možnost veřejné kontroly ve vztahu k návaznosti přijatých ZÚR samotného kraje na obdobné dokumenty sousedních regionů. Inspirací budiž např. zveřejňování odkazů na ZÚR sousedních „českých krajů“ v *Jihomoravském kraji*.

Dalším doporučením pak může být i zveřejnění překladu ZÚR do cizích jazyků – německého a polského – u krajů sousedících s dotčenými zahraničními regiony. Tato praxe je uplatněna např. u *Libereckého kraje*.